

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ΤΡΙΤΗ 27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2007

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Ο Λιονέλ Ζοσπέν έχει το λόγο.

Κος ΖΟΣΠΕΝ:

Κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας, είμαι ιδιαίτερα ευτυχής που σας ξαναβλέπω που μου κάνετε την τιμή της παρουσίας σας, κυρίες και κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι, θα ήθελα πρώτα απ' όλα να ευχαριστήσω τον Υπουργό τον κύριο Γιάννο Παπαντωνίου, τον φίλο μου, και τον Καθηγητή τον κύριο Γιώργο Κριμπά που είναι ο Πρόεδρος του Ερευνητικού Κέντρου για μια Προοδευτική Πολιτική, οι οποίοι με κάλεσαν να εκφραστώ ενώπιόν σας.

Έτσι λοιπόν μου προσφέρουν την ευχαρίστηση να ξανάρθω στην Αθήνα, πόλη η οποία όπως γνωρίζετε μου είναι εξίσου αγαπητή όπως και η χώρα της οποίας είναι η πρωτεύουσα. Θελήσατε λοιπόν να αναφερθώ μπροστά σας σε ένα θέμα το οποίο πλέον τίθεται υπό νέους όρους, Αριστερά και μεταρρυθμίσεις.

Ίσως γιατί σκέπτεστε, όπως κι εγώ και όπως και ο Γιάννος ο Παπαντωνίου, ότι η συμπεριφορά της Αριστεράς και άρα λοιπόν των Σοσιαλιστών έναντι των μεταρρυθμίσεων δεν είναι σήμερα απόλυτα σαφής και αξίζει τον κόπο να εξεταστεί εκ νέου.

Για ένα μεγάλο διάστημα του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα στις χώρες όπου θριάμβευε ο βιομηχανικός και εμπορικός καπιταλισμός και ύστερα σε πολλές από τις κοινωνίες οι οποίες είχαν μόλις χειραφετηθεί από την αποικιοκρατία η συζήτηση περιστρεφόταν στην Αριστερά, στην επιλογή μεταξύ μεταρρύθμισης και επανάστασης.

Ένα κομμάτι από το προοδευτικό κίνημα ήταν πεπεισμένο για τις μεταρρυθμίσεις, δηλαδή για την ιδέα ότι η απαραίτητη βελτίωση της κοινωνίας έπρεπε να υλοποιηθεί με βαθμιαίες αλλαγές προοδευτικές

και ελεγχόμενες. Εντασσόταν έτσι στην παράδοση της ιδέας προόδου έτσι όπως έχει κληρονομηθεί από τον ορθολογισμό της περιόδου του Διαφωτισμού.

Ένα άλλο κλάσμα της Αριστεράς, το οποίο είχε προσχωρήσει μετά από την επανάσταση του Οκτώβρη του '17 στις κομμουνιστικές αντιλήψεις είχε πεισθεί ότι μια ριζική μετατροπή της κοινωνίας και της τύχης του προλεταριάτου, αυτή η νέα τάξη η προερχόμενη από τη μεγάλη βιομηχανία δεν μπορούσε παρά να γίνει δια μιας μέσα από μια βίαιη πολιτική και κοινωνική επανάσταση.

Η Αριστερά έμεινε μετά από αυτό διαιρεμένη σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Αφενός τα κομμουνιστικά κόμματα δημιουργήθηκαν μετά τη Ρωσική Επανάσταση και την επικαλούνται. Τα μεν ασκούσαν δικτατορικά την εξουσία, εκεί όπου θριάμβευσε ο κομμουνισμός στην ΕΣΣΔ, στην Κίνα, στην Κούβα, ή εκεί όπου επεβλήθη εκ των έξω από τον Ερυθρό Στρατό όπως συνέβη στις Λαϊκές Δημοκρατίες μετά το 1945.

Τα άλλα κομμουνιστικά κόμματα, στον δυτικό κόσμο πιο συγκεκριμένα, βρίσκεται στην Αντιπολίτευση και παρά το γεγονός ότι αναφέρονται πάντοτε σχεδόν τελετουργικά στις επαναστατικές προοπτικές, κυρίως εκείνο που τους απασχολεί είναι η προάσπιση του σοβιετικού μοντέλου και για τα υπόλοιπα βολεύονται με έναν ρόλο ειρηνικής αμφισβήτησης του καπιταλισμού.

Στην άλλη πλευρά της Αριστεράς κυριαρχούν τα διάφορα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, επικαλούνται τον σοσιαλισμό, αλλά στα πλαίσια ελευθερίας. Τα συναντάμε σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες, εκτός, περίεργη περίπτωση, από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ορισμένα έχουν τη συνήθεια να ασκούν για μεγάλο διάστημα την εξουσία, όπως συμβαίνει στις βόρειες δημοκρατίες.

Άλλα κόμματα έχουνε μια εμπειρία πιο διακεκομμένη πιο πρόσφατη όπως στη Γερμανία ή στη Γαλλία, κυβερνούν με συνασπισμούς όπως στο Βέλγιο, στις Κάτω Χώρες ή στην Ιταλία, ή μόνα τους όπως στη Μεγάλη Βρετανία, και είναι περισσότερο ή λιγότερο οργανικά συνδεδεμένα με το συνδικαλιστικό κίνημα.

Αλλά σε κάθε περίπτωση όλα αυτά τα κόμματα απορρίπτουν την επιλογή της βίαιης επανάστασης, σεβόμενα απόλυτα το πλαίσιο των νόμων της χώρας τους και δεν υπολογίζουν παρά μόνο στις εκλογές

για να φτάσουν στην εξουσία, μια εξουσία την οποία θα εγκαταλείψουν αν η λαϊκή ψήφος τους λείψει.

Πεπεισμένα για τον θεμελιώδη χαρακτήρα της Δημοκρατίας τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα δεν έχουν σκοπό να καταστρέψουν το υπάρχον οικονομικό σύστημα, έναν καπιταλισμό της αγοράς ο οποίος μετριάζεται στις κοινωνίες όπου βασιλεύει η Δημοκρατία. Μετριάζεται από τις κοινωνικές κατακτήσεις.

Αν θέλουν να αλλάξουν την κοινωνία για να την καταστήσουν περισσότερο ισορροπημένη και πιο δίκαιη σκέπτονται να το κάνουν αυτό μόνο μέσω βαθμιαίων αλλαγών, μέσω αυτού που ακριβώς ονομάζουμε μεταρρυθμίσεις. Ακόμα και τα κόμματα τα οποία όπως το ΠΑΣΟΚ ή το Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα έχουν επιβεβαιώσει μια βούληση μετατροπής πιο ριζική, δεν έχουν απορρίψει τη δημοκρατική μέθοδο. Γι αυτό λοιπόν τα κόμματά μας ταυτίζονται με την μεταρρύθμιση, είναι κόμματα μεταρρυθμιστικά.

Είναι λοιπόν γεγονός ότι ο ιστορικός απολογισμός των μεταρρυθμίσεων που υλοποιήθηκαν, που έγιναν πράξη από τα μεταρρυθμιστικά σοσιαλιστικά κόμματα μόνα τους ή με άλλους και σε σχέση με το συνδικαλιστικό κίνημα από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, αυτός ο απολογισμός είναι εντυπωσιακός:

- Βελτιώσεις των κοινωνικών δικαιωμάτων
- Μείωση της διάρκειας εργασίας
- Πρόοδος του ελάχιστου μισθού
- Συστήματα κοινωνικών ασφαλίσεων
- Πολιτικές αναδιανομής μέσω της φορολογίας
- Ρύθμιση της οικονομίας εκ μέρους του κράτους
- Περιορισμός της εξουσίας των μεγάλων ιδιωτικών συγκροτημάτων
- Δημιουργία δημόσιων υπηρεσιών

Αυτά είναι τα χαρακτηριστικά στις χώρες μας ενός μεγάλου κινήματος μεταρρυθμίσεων, το οποίο άλλωστε αισθητά τροποποίησε τον τρόπο καπιταλιστικής παραγωγής.

Σήμερα τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα καμιά φορά μπορεί να αναρωτιούνται σχετικά με την αποστολή τους, αλλά είναι πολυάριθμα και διαθέτουν επιρροή, εναλλαγή στις δημοκρατικές χώρες. Βεβαίως τους επιτρέπει να αποδείξουν τις ικανότητές τους όταν βρίσκονται

στην εξουσία, ή να ελπίζουν όταν δεν είναι πια στην εξουσία ότι θα ανασυντάξουν τις δυνάμεις τους στην Αντιπολίτευση.

Στην άλλη άκρη παρακολουθήσαμε στα τέλη του εικοστού αιώνα το τέλος των περισσότερων κομμουνιστικών καθεστώτων. Οι δικτατορίες της Δεξιάς, οι ναζιστικές που προέρχονται από τον φασισμό, υπήρξαν αιματηρές, σκόρπισαν τη φρίκη και ο ναζισμός κατέγραψε για πάντα στην ευρωπαϊκή μνήμη την τραγωδία του ολοκαυτώματος και τον κίνδυνο ανατροπής του πολιτισμού μας. Αλλά ηττήθηκαν και με την σύντομη διάρκειά τους εμφανίζονται μάλλον, φαίνονται μάλλον ως σπασμωδικές στιγμές της ιστορίας.

Τα ολοκληρωτικά κομμουνιστικά καθεστώτα δεν υπήρξαν λιγότερο απότομα, αλλά ήταν περισσότερο συνεκτικά και διήρκεσαν περισσότερο. Περισσότερο από σαράντα χρόνια στις Λαϊκές Δημοκρατίες, περισσότερο από εβδομήντα χρόνια για τη Σοβιετική Ένωση, παρόλα αυτά τελικά διαλύθηκαν εφόσον υπήρξαν ανίκανα να αυτομεταρρυθμιστούν, επειδή υπήρξαν αιχμάλωτα της επαναστατικής βουλγκάτας αφενός και του γραφειοκρατικού συντηρητισμού αφετέρου.

Σαν ειρωνεία της ιστορίας η επανάσταση να είχε πεθάνει επειδή δε μπόρεσε να δανειστεί από την λεπτή τέχνη της μεταπολίτευσης. Σε κάθε περίπτωση στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα η διαπίστωση είναι σαφής, η ένωση των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών έχει διαλυθεί, κυρίως δεν έχει απομείνει τίποτα από το οικονομικό και κοινωνικό σύστημα που παρουσιαζόταν για τόσο μεγάλο διάστημα ως εναλλακτική λύση στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και ακόμη ως έσχατη υπέρβασή του.

Ο καπιταλισμός έχει ενδεχομένως αποκατασταθεί στη Ρωσία και στις τέως δορυφορικές χώρες, ενώ ταυτόχρονα η πολιτική δημοκρατία έχει εγκατασταθεί ή προσπαθεί ακόμη να επιβεβαιωθεί με διαφορετική τύχη πρέπει να το πούμε αυτό κάθε φορά.

Στην Κίνα το κομμουνιστικό καθεστώς συνεχίζεται ακόμη σε επίπεδο πολιτικό διοικητικό και αστυνομικό, όμως η αλλοίωση της αρχικής οικονομικής και κοινωνικής δομής της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας είναι βαθύτατη. Ανάποδα από τον τέως Ρώσο κηδεμόνα της ο κινέζικος κομμουνισμός έχει διατηρήσει την πολιτική του κυριαρχία,

τουλάχιστον για την ώρα, προβαίνοντας σε γενναίες οικονομικές μεταρρυθμίσεις καπιταλιστικής έμπνευσης.

Η Κίνα μας φαίνεται ως ένας κρατικός καπιταλισμός που ελέγχεται και διευθύνεται από ένα κομμουνιστικό κόμμα, ένας κρατικός καπιταλισμός χωρίς Δημοκρατία. Προφανώς τα κομμουνιστικά κόμματα δεν γλίτωσαν από αυτές τις μεγάλες αλλαγές, πολλά εξαφανίστηκαν, άλλα εξασθένησαν. Όπως άλλωστε και το κομμουνιστικό κόμμα στη δική μου τη χώρα.

Άλλα κόμματα μεταβλήθηκαν κι έγιναν κόμματα δημοκρατικού τύπου, όπως το Κομμουνιστικό Ιταλικό Κόμμα, άλλα χωρίστηκαν στα δύο γύρω από τα θέματα του Σταλινισμού της Δημοκρατίας ή της συμμετοχής στην εξουσία, όπως στην Ισπανία ή στην Ελλάδα.

Ταυτόχρονα η μαρξιστική ιδεολογία, η οποία είχε παίξει έναν τόσο μεγάλο ρόλο στις συζητήσεις ιδεών και είχε τόσο έντονα επιδράσει πάνω στις κοινότητες των διανοουμένων και των πανεπιστημιακών για παράδειγμα σε μία χώρα όπως η δική μου, έγινε ντεμοντέ σε λίγα χρόνια σε τέτοιο βαθμό που φαίνεται σε ορισμένα σημεία κάπως άδικα ως το δόγμα ενός κόσμου που έχει χαθεί, έχει εξαφανιστεί.

Έτσι λοιπόν η μεταρρυθμιστική οδός φαίνεται ότι κέρδισε την αδιέξοδο της επανάστασης κι έτσι λοιπόν η Αριστερά θα έπρεπε να έχει νέες βεβαιότητες. Όμως έχουμε την εντύπωση αντίθετα σήμερα ότι το νόημα της λέξης "μεταρρύθμιση" θολώνει, ενώ ταυτόχρονα γεννιούνται ερωτηματικά σχετικά με την επιθυμία και την ικανότητα της Αριστεράς και των Σοσιαλιστών να προχωρήσουν σε μεταρρυθμίσεις.

Είναι γεγονός ότι έχει ανοίξει μια αμφισβήτηση μεταξύ Αριστεράς και Δεξιάς πάνω στην έννοια αυτή καθαυτή της μεταρρύθμισης. Η Δεξιά που για μεγάλο διάστημα περιοριζόταν να είναι απλά και μόνο συντηρητική, ξεκίνησε μια αλλαγή συμπεριφοράς.

Προσάπτει στην Αριστερά ότι έχει γίνει αρχαϊκή, για παράδειγμα όταν υπερασπίζεται τα πλεονεκτήματα του κόσμου της εργασίας και τα κεκτημένα χρησιμοποιεί τη λέξη μεταρρύθμιση και διατείνεται μάλιστα καμιά φορά ότι θα έχει γίνει πλέον αντίθετα από την Αριστερά η αληθινή μεταρρυθμιστική δύναμη. Στηρίζεται γι αυτό πάνω στις αλλαγές οι οποίες συνέβησαν στον διεθνή χώρο.

Η εξαφάνιση των κολεκτιβιστικών παλαιότερων οικονομιών, το άνοιγμα της Κίνας στους καπιταλιστικούς κανόνες, η παγκοσμιοποίηση των ανταλλαγών εμπορευμάτων υπηρεσιών και κεφαλαίων δημιούργησαν ένα νέο περιβάλλον. Η Δεξιά ανταποκρινόμενη στα εργοδοτικά αιτήματα στηρίζεται πάνω σε αυτές τις πραγματικότητες και πάνω στον αυξανόμενο ανταγωνισμό που ασκούν οι νέες εξαγωγικές χώρες με τους μικρούς μισθούς, για να συστήσει σε μας βαθιές διορθώσεις.

Η Δεξιά στράφηκε εκ νέου με το φιλελεύθερο οικονομικό δόγμα, το οποίο είχε θεωρητικοποιήσει τα πρώτα βήματα του καπιταλισμού, αλλά είχε προοδευτικά υποχωρήσει ενώπιον της σοσιαλιστικής κριτικής, της κομμουνιστικής καταγγελίας και των επιτυχιών του κείνιζιανισμού.

Το γενικότερο σχεδόν άνοιγμα των συνόρων, η χρηματιστηριακή μορφή της οικονομικής, οι αποτυχίες σε πολλές χώρες του νότου υποδειγμάτων ανάπτυξης επικεντρωμένων πάνω σε μια αυταρχική κινητοποίηση του πληθυσμού εκ μέρους του κράτους, ή η ένταξη των τέως κομμουνιστικών χωρών στο δίκτυο των οικονομιών αγοράς, δικαιολόγησαν την αναγέννηση και την προβολή στο σύνολο του κόσμου μιας φιλελεύθερης οικονομικής ιδεολογίας, ανανεωμένης και εκσυγχρονισμένης.

Η Ευρώπη της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρόπο κάπως εκπληκτικό αγκάλιασε αυτό το κίνημα. Θα μπορούσαν να έχουν συμβεί τα πράγματα διαφορετικά. Η ήπειρός μας είναι εκείνη στην οποία υπάρχουν τα σημαντικότερα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, όπου οι σοσιαλιστικές μεταρρυθμίσεις προχώρησαν πιο πολύ, όπου η ρυθμιστική δράση του δημοσίου είναι παραδοσιακά η καλύτερα αποδεκτή.

Όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση και μέσα σε αυτήν η Επιτροπή αντί να είναι τροχοπέδη στο φιλελεύθερο κύμα, έγιναν προοδευτικά τα μέσα της, οι φορείς της. Η επίδραση της Μεγάλης Βρετανίας που είναι παραδοσιακά φιλελεύθερη και χώρα των ελεύθερων συναλλαγών, η τάση προς αυτή την κατεύθυνση των τέως χωρών της Ανατολής, βάρυναν προς αυτή την κατεύθυνση.

Η κυρίαρχη θέση που πήρανε οι πολιτικές ανταγωνισμού στην πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η προτεραιότητα που προσδόθηκε

στην καταναγκαστική βούληση να δημιουργηθεί με κάθε τίμημα μια ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, ευνόησαν επίσης αυτή την εξέλιξη.

Άλλοι στόχοι θα μπορούσαν να είναι ορθότεροι. Η σταθερή προάσπιση των εμπορικών συμφερόντων της Ένωσης, η προώθηση των μεγάλων βιομηχανικών εγχειρημάτων κοινών, η ανάπτυξη μιας μεγάλης ερευνητικής επιστημονικής πολιτικής.

Η θεωρία της προσαρμογής στους περιορισμούς της παγκοσμιοποίησης στην οποία συνοψίζεται ουσιαστικά ο σημερινός οικονομικός φιλαλτρουισμός αναπτύσσει σε κάθε περίπτωση τους κανόνες και τις απαιτήσεις του.

Πρόκειται για τον περιορισμό των δαπανών του κράτους, τον μεγαλύτερο δυνατό περιορισμό της παρέμβασής του στην οικονομία, για την προοδευτική ανάσχεση της αύξησης των μισθών, για την αύξηση της ευελιξίας της εργασίας σε ανάγκη καθιστώντας την αβέβαιη, ασταθή, για την ελάφρυνση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και για την αύξηση της αποδοτικότητας των κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες.

Αρκετά λογικά οι μεταρρυθμίσεις που έχουν εισαχθεί γίνονται αντιληπτές από τους μισθωτούς στις χώρες μας ως άδικες. Κατά τη γνώμη τους θέτουν υπό αμφισβήτηση τα δικαιώματα που κατέκτησαν συχνά μετά από μακρούς αγώνες κοινωνικούς η Αριστερά, εκτός αν αποκοπεί από αυτές τις κοινωνικές κατηγορίες τις οποίες παραδοσιακά υπερασπίζεται, οφείλει να ανατρέψει αυτή την παράδοση αντίληψη της μεταρρύθμισης στην οποία η οπισθοδρόμηση υποκαθιστά την πρόοδο.

Κάθε αλλαγή δεν είναι αναγκαστικά μεταρρύθμιση, τουλάχιστον με την έννοια που το προοδευτικό κίνημα έχει ιστορικά προσδώσει σε αυτή τη λέξη. Η συζήτηση περί της ιδέας της μεταρρύθμισης πρέπει λοιπόν να αναπτυχθεί με τους υπεύθυνους, τους συντηρητικούς, ιδιαίτερα με τους υπέρμαχους του ακραίου φιλελευθερισμού.

Οι σοσιαλιστές πρέπει να θέτουν σε αμφισβήτηση την άποψη των φιλελεύθερων σύμφωνα με την οποία έχουμε γίνει αδύναμοι φύλακες οικονομικών ισορροπιών που είναι σήμερα ξεπερασμένες, ενώ οι ίδιοι οι συντηρητικοί δήθεν ενσαρκώνουν το κίνημα του εκσυγχρονισμού.

Αν εξετάσουμε τα πράγματα από κοντά, την ανάλυση σύμφωνα με την οποία η παγκοσμιοποίηση επιβάλλει να καταστραφούν κομμάτια του κτίσματος της σοσιαλιστικής προόδου είναι απόλυτα

αμφισβητήσιμη. Άλλωστε, αντιλαμβανόμαστε με δυσκολία γιατί με γενικό πλούτο μεγαλύτερο από ότι στο παρελθόν δε θα μπορούσαμε να καταβάλλουμε τις ίδιες προσπάθειες συλλογικά υπέρ της κοινωνικής προόδου και της ανακατανομής των εισοδημάτων.

Παρά το γεγονός ότι η ευρωπαϊκή ανάπτυξη είναι λιγότερο δυνατή από ότι θα έπρεπε, τα εθνικά μας εισοδήματα συνεχίζουν να προοδεύουν, έτσι λοιπόν το ίδιο θα είναι να είναι και τα μέσα μας, να δράσουμε στην πραγματικότητα. Η προσοχή μας θα έπρεπε να στραφεί προς την κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Θα διαπιστώναμε ότι παντού έχει γίνει μια ανισορροπία εις βάρος των εισοδημάτων της εργασίας και υπέρ της αμοιβής του κεφαλαίου. Το δίχως άλλο αυτή την ανισορροπία θα έπρεπε να διορθώσουμε.

Στη συνέχεια αν η αυξανόμενη έκθεση των οικονομιών μας στις πιέσεις της παγκόσμιας αγοράς μας επιβάλλει να καταβάλλουμε σημαντικές προσπάθειες ανταγωνιστικότητας, δεν αληθεύει ότι υπάρχει μόνον ένας τρόπος προσαρμογής. Μπορούμε να προσαρμοστούμε προς τα κάτω ή προς τα πάνω.

Σύμφωνα με την κατεύθυνση που επιλέγεται οι μεταρρυθμίσεις δε θα είναι οι ίδιες. Η προσαρμογή προς τα κάτω συνεπάγεται να περιορίσουμε στις ανεπτυγμένες χώρες το κόστος της εργασίας βαρύνοντας τους μισθούς και καθιστώντας την εργασία αβέβαιη, ασταθή.

Όμως αντιλαμβάνεται κανείς ότι για να είναι αποτελεσματική μία τέτοια στρατηγική περιορισμού της απόστασης της ψαλίδας των μισθών μεταξύ παραγωγών του βορά και του νότου, θα απαιτούσε μια αμφισβήτηση ριζική των συνθηκών ύπαρξης των μισθωτών στις χώρες μας, η οποία θα προκαλούσε θα ήταν πρόξενος αταξίας και αναταραχής κοινωνικής και πολιτικής.

Ένας πιο έξυπνος δρόμος και ίσως πιο ρεαλιστικός, για να προσαρμοστούν οι ευρωπαϊκές οικονομίες στην παγκοσμιοποίηση, είναι να το κάνουμε προς τα πάνω. Δηλαδή αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματά μας, η δύναμη και η ποικιλία του επιστημονικού μας δυναμικού, το υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης των εργατών μας ώστε να κατακτήσουμε θέσεις μέσα στον παγκόσμιο ανταγωνισμό.

Αυτό έχουν κάνει χώρες όπως η Σουηδία ή η Φιλανδία, οι οποίες ενώ διατηρούν ένα κοινωνικό πρότυπο πολύ προοδευμένο, ταυτόχρονα

κατόρθωσαν να βελτιώσουν τις εξαγωγές τους, όπως αυτό είναι το παράδειγμα το οποίο κατά τη γνώμη μου η Ευρωπαϊκή Αριστερά θα έπρεπε να ακολουθήσει.

Να ακολουθήσουμε την οδό της προσαρμογής προς τα πάνω φαίνεται άλλωστε λογικό, γιατί μπορούμε να ελπίζουμε ότι οι μισθολογικές αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων χωρών προοδευτικά θα μειωθούν.

Θα ήτανε λοιπόν τότε παράλογο για μας να εγκαταλείψουμε έναν τύπο ανάπτυξης κι ένα πρότυπο κοινωνίας προς τα οποία τείνουν οι ανταγωνιστές μας και ουσιαστικά όπως το βλέπουμε ήδη για ορισμένες ασιατικές χώρες όπως είναι η Ταϊλάνδη ή η Νότιος Κορέα, η αναπτυξιακή διαδικασία ιδίως αν συνοδεύεται από πρόοδο της Δημοκρατίας με τον πολιτικό πλουραλισμό, με ελεύθερο συνδικαλισμό, με σεβασμό στο απεργιακό δικαίωμα, με τις κατακτήσεις των κοινωνικών δικαιωμάτων.

Αυτή η διαδικασία η αναπτυξιακή φέρνει προοδευτικά μια βελτίωση των συνθηκών ζωής και ανύψωση των μισθών. Έτσι, περιορίζεται για αυτές τις χώρες το συγκριτικό πλεονέκτημα που οφείλεται στο μικρό κόστος εργασίας και αυξάνεται για τους εργολάβους τους ντόπιους και τους ξένους η σημασία της δικής τους εσωτερικής αγοράς.

Πάντως τίθεται ένα νέο θέμα, η ανάδυση της Κίνας στην παγκόσμια αγορά. Η Κίνα και το 1,5 δισεκατομμύριο κατοίκους της θέτει προβλήματα διαφορετικής κλίμακας, έτσι δεν είναι; Αντιλαμβανόμαστε ήδη τι αφάιμαξη κάνει αυτή η χώρα πάνω στις πηγές της ενέργειας και στις πρώτες ύλες. Αρχίζουμε να αντιλαμβανόμαστε τον ανταγωνισμό των εξαγωγών της.

Βεβαίως κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί από την Κίνα το δικαίωμα να αναπτυχθεί, αντίθετα πρέπει να χαρούμε με την προοπτική να δούμε μια χώρα που αντιπροσωπεύει το τέταρτο της ανθρωπότητας να διαφεύγει προοδευτικά από την αθλιότητα. Αλλά ο τρόπος με τον οποίον αυτός ο γίγαντας θα αναπτυχθεί, οι επιπτώσεις του παρεμβατισμού του πάνω στην παγκόσμια αγορά, η πρακτική του σχετικά με τον οικονομικό ανταγωνισμό, τα εμπορικά του ολισθήματα, σκέφτομαι την απομίμηση, γίνονται σημαντικότερα διακυβεύματα που μας αφορούν όλους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, το πρώτο εμπορικό σύνολο στον κόσμο οφείλει λοιπόν να προσδιορίσει μια πολιτική οικονομικών και εμπορικών σχέσεων με την Κίνα προβλέποντας τις συνέπειες της ανάπτυξης αυτού του κολοσσού. Είναι γεγονός ότι στην περίπτωση της Κίνας δεν μπορούμε να περιμένουμε μια σημαντική προσέγγιση των μισθολογικών συνθηκών σε μια ή δύο δεκαετίες, έστω και αν ένα μέρος των κινεζικών μισθών και εισοδημάτων προοδεύουν.

Ο κινεζικός πληθυσμός είναι τόσο τεράστιος που θα υπάρχει για μεγάλο διάστημα ένας εφεδρικός σταθμός φτωχών και υπερβολικά εκμεταλλευμένων εργαζομένων, που θα μπορούν να παράγουν με χαμηλό κόστος ανταγωνιστικά προϊόντα. Βρισκόμαστε λοιπόν μπροστά σε μία πρόκληση εντελώς διαφορετικού εύρους από εκείνη που μας επέβαλαν χτες οι ασιατικοί δράκοντες οι μικρότεροι. Να παραμελήσουμε αυτή τη διαφορά θα μπορούσε να έχει καταστροφικές συνέπειες για την ευρωπαϊκή οικονομία και για τους μισθωτούς της, τους εργάτες της ή τα στελέχη της.

Βλέπουμε ότι δεν μπορούμε αληθινά να θέσουμε το θέμα των μεταρρυθμίσεων χωρίς να αναφερόμαστε σε μιαν αντίληψη του κόσμου και σε μια θεώρηση της κοινωνίας. Υπάρχουν αυτοί οι οποίοι θεωρούν ότι δεν υπάρχει άλλη επιλογή για τις οικονομίες μας, παρά να αποδεχθούν την εξέλιξη του κόσμου, έτσι όπως τη διαμορφώνουν οι χρηματικές αγορές, τα μεγάλα οικονομικά συγκροτήματα και τα πιο ισχυρά κράτη ή τα πιο επιθετικά αν θέλετε εμπορικά.

Γι αυτούς οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να στοχεύουν στην προσαρμογή των κοινωνιών μας σε αυτή τη μορφή της παγκοσμιοποίησης και η Δεξιά θα βρίσκεται σε καλύτερη θέση από μας για να αποπειραθεί να κάνει αυτές τις μεταρρυθμίσεις.

Άλλοι σκέπτονται κι εγώ ανήκω σε αυτούς, ότι χωρίς να αρνηθούμε τον ουσιαστικό ρόλο των οικονομικών δυνάμεων στις διαδικασίες παραγωγής και το παιχνίδι των αγορών, θα ήταν περισσότερο ορθολογικό τα κράτη νομιμοποιούμενα από τους λαούς και οι διεθνείς οργανισμοί με τη στήριξη της νομιμοποίησης που προσδίδουν τα κράτη και την ιδέα της διεθνούς κοινότητας, να προσπαθήσουν να ρυθμίσουν και να εναρμονίσουν τις οικονομικές σχέσεις στο όνομα ενός κοινού αγαθού για την ανθρωπότητα.

Σε αυτή την περίπτωση οι επιδιωκόμενες μεταρρυθμίσεις θα είναι εντελώς διαφορετικής φύσης, περισσότερο βολонταριστικές, περισσότερο ρυθμιστικές, περισσότερο οργανωμένες. Και αυτές τις μεταρρυθμίσεις η Αριστερά είναι απόλυτα ικανή να τις αναλάβει.

Επίσης υπάρχει κι ένα ερώτημα σχετικά με το πρότυπο ανάπτυξης που θέλουμε να προωθήσουμε. Αν είναι φιλελεύθερης πνοής στηρίζεται στην ιδέα ότι μόνο οι συμπεριφορές των ατόμων και το ελεύθερο παιχνίδι των αγορών μπορούν να εξασφαλίσουν αν όχι την ευημερία για όλους τουλάχιστον την ακριβή αμοιβή των προσπαθειών του καθενός και την καλύτερη δυνατή οικονομική ισορροπία.

Οι ανισότητες και οι αδικίες γίνονται τότε τίμημα αναπόφευκτο που πρέπει να πληρωθεί και οι μεταρρυθμίσεις θα έχουν στόχο να απελευθερώσουν τις παρεμβάσεις των οικονομικών παραγόντων από πιθανά εμπόδια.

Αν το πρότυπο ανάπτυξης είναι σοσιαλιστικής ή σοσιαλδημοκρατικής έμπνευσης διαπνέεται από την πεποίθηση ότι οι αγορές είναι απαραίτητες, η ιστορική εμπειρία μας έχει προειδοποιήσει εναντίον των κινδύνων των διοικούμενων οικονομιών, αλλά δεν μπορούν ούτε να καταλάβουν όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης δραστηριότητας, ούτε να λειτουργούν χωρίς έλεγχο στο πεδίο το δικό τους. Σε αυτή την περίπτωση οι μεταρρυθμίσεις θα είναι εντελώς διαφορετικές.

Στην πολιτική και αστική ζωή, στη σφαίρα του πολιτισμού, ή στην πολιτιστική σφαίρα στον τομέα της υγείας οτιδήποτε έχει να κάνει με την ακεραιότητα του ανθρωπίνου πλάσματος δε θα μπορούσαμε να σκεφθούμε να προβλέψουμε να κυριαρχεί ο απλός μηχανισμός της προσφοράς και της ζήτησης.

Οι δημοσκοπήσεις οπωσδήποτε πληρώνονται, τα έργα τέχνης είναι αντικείμενα διαπραγμάτευσης, οι ιδιωτικές κλινικές πωλούν τις υπηρεσίες τους, αλλά σύμφωνα με τις αξίες του ευρωπαϊκού πολιτισμού ο πολιτισμός, η παιδεία, η υγεία, δεν μπορεί να διέπονται αποκλειστικά από τις σχέσεις του χρήματος. Γι αυτό είχα πει κάποτε ότι ως σοσιαλιστής δεχόμουν την οικονομία της αγοράς, αλλά δεν επιθυμούσα μια κοινωνία της αγοράς.

Άλλωστε εκεί όπου οι αγορές επιβλήθηκαν για τις ανταλλαγές των αγαθών και των υπηρεσιών και για τον βέλτιστο μερισμό των

σπάνιων πόρων δε θα ήταν φρόνιμο να τις αφήσουμε να λειτουργούν ανεξέλεγκτα. Δε θα βρισκόμαστε μέσα σε οικονομίες ανταγωνιστικές ελεύθερες και τέλειες, αλλά μέσα σε οικονομίες κυριαρχούμενες από μεγάλα συγκροτήματα όπου τα κεφάλαια μπορεί να είναι πολύ κερδοσκοπικά σύμφωνα με την παράδοση του κάθε κράτους.

Τα όρια και οι επιβαλλόμενοι έλεγχοι στις αγορές μπορεί να ποικίλουν. Η Γαλλική Αριστερά για μεγάλο διάστημα θεωρούσε ότι οι αποφασιστικοί τομείς της παραγωγής πρέπει να διαφεύγουν από τους κανόνες του ιδιωτικού τομέα εξ ου και οι εθνικοποιήσεις μας το 1981 όπως θύμισε προηγουμένως ο Γιάννος Παπαντωνίου.

Κανείς δε θα αρνηθεί άλλωστε τη χρησιμότητα των νομοθεσιών των Ρυθμιστικών Αρχών (...) και οι κοινωνίες. Οι σοσιαλιστές σέβονται την ελευθερία και το πνεύμα πρωτοβουλίας των ατόμων, αλλά επιθυμούν να τους εντάξουν μέσα σε μια συλλογική οικοδόμηση όπου η πρακτική ενός συμβιβασμού μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και η αναζήτηση μιας κάποιας κοινωνικής αρμονίας επιτρέπουν να πετύχουμε περισσότερη ισότητα μεταξύ των ατόμων.

Γι αυτό οι μεταρρυθμίσεις που επιζητεί η Αριστερά θα προορίζονται λιγότερο για να άρουν τα εμπόδια και περισσότερο για να δημιουργήσουν δεσμούς μεταξύ των ατόμων και μεταξύ των ομάδων, να αντιπροσωπεύονται καλύτερα οι εργαζόμενοι στις επιχειρήσεις, να αυξηθούν τα δικαιώματα των χρηστών και των καταναλωτών, να επιτραπεί στους πολίτες να μετέχουν στις μεγάλες αποφάσεις.

Αυτοί θα είναι οι μεγάλοι άξονες των μεταρρυθμίσεων στο εξής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει φυσικά να εμπλακεί στο κίνημα των μεταρρυθμίσεων, πρώτα απ' όλα γιατί είναι ένα επίπεδο όπου η προτίμηση για μια θεώρηση του κόσμου και η επιλογή ενός προτύπου ανάπτυξης συμπίπτουν προφανώς.

Αυτά τα θέματα άλλωστε συνόδευαν από την αρχή την ευρωπαϊκή οικοδόμηση. Για τους μεν μπορούσαν να περιοριστούν στο να γίνει μια απλή ζώνη ελεύθερων συναλλαγών. Για τους δε έπρεπε να είναι μια κοινότητα οργανωμένη, διακριτική απέξω, πρωτότυπη εκ των έσω.

Η ύπαρξη κοινής τελωνιακής πολιτικής, η υιοθέτηση μεγάλων πολιτικών για τη γεωργία, για την αλιεία, για τις μεταφορές, τέλος η

δημιουργία του ενιαίου νομίσματος του ευρώ για 13 χώρες της Ένωσης οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι η αντίληψη μιας οργανωμένης Κοινότητας είχε κυριαρχήσει.

Στην πραγματικότητα η συζήτηση δεν έχει καθόλου τελειώσει. Πρώτα απ' όλα το ισχυρό κίνημα απελευθέρωσης των συναλλαγών που προκλήθηκε από τις μεγάλες διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις στον ΓΚΑΤ στον ΠΟΕ προοδευτικά διέβρωσε την τελωνειακή νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έσβησε τις διαφορές μεταξύ παγκόσμιας αγοράς και εσωτερικής ευρωπαϊκής αγοράς.

Στη συνέχεια η επίδραση των φιλελεύθερων ιδεών των Βρετανών, των Ολλανδών, των Γερμανών, επίσης και κάτω από Κυβερνήσεις της Αριστεράς ενισχύθηκε με την είσοδο των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης και την υποστήριξη ενός μεγάλου τμήματος της Επιτροπής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έγινε τα τελευταία χρόνια ευρύτερη και με λιγότερη συνοχή με τη συρροή των νέων προσχωρήσεων. Συμβιβασμοί μεταξύ των κρατών επί των πιθανών πολιτικών επιλογών είναι πιο δύσκολες και η κοινή βούληση για πράξη φάνηκε ότι διαλύθηκε.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες η προσφυγή στους μηχανισμούς ανταγωνισμού και στους κανόνες της αγοράς επροτάθη ως μια διευκόλυνση στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Το δίχως άλλο το σημερινό πρόβλημα της Ευρώπης είναι εκ πρώτης όψεως θεσμικής φύσεως εξαιτίας της μη επικύρωσης από τον γαλλικό και τον ολλανδικό λαό της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης.

Όμως δεν πιστεύω ότι το γαλλικό όχι εξέφρασε άρνηση της μεταρρύθμισης των θεσμών της Ένωσης. Υπήρξε ψήφος αμφισβήτησης, διαμαρτυρίας της εσωτερικής πολιτικής και επίσης εξεδήλωσε κάποια ανικανοποίηση απέναντι στο σημερινό γίγνεσθαι της ευρωπαϊκής οικοδόμησης. Και πάνω σε αυτή τη βάση κέρδισαν κυριάρχησαν δημαγωγικά επιχειρήματα των ευρωσκεπτικιστών.

Βεβαίως η μεταρρύθμιση των θεσμών της Ένωσης πρέπει να γίνει, δεν θα μπορέσει να γίνει επί τη βάση μιας συνθήκης απόλυτα όμοιας. Αντιλαμβάνομαι ότι μπορεί να είναι εξοργιστικό για τις 18 χώρες που επικύρωσαν τη συνθήκη να μπλοκάρονται από το όχι δυο χωρών. Αλλά να παρατηρήσουμε ότι τα περισσότερα κράτη που είχαν να επέλεξαν την κοινοβουλευτική οδό και δεν ξέρουμε τι θα είχαν

απαντήσει οι λαοί τους αν τους είχε ζητηθεί να εκφραστούν διαφορετικά.

Επίσης να κρατάμε κατά νου ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν έχει εκφραστεί πάνω στο θέμα επί της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης και κάποια μέρα θα κάνει δημοψήφισμα, πράγμα που δημιουργεί μian άλλη αβεβαιότητα, εκτός αν πιστεύουμε ότι αυτό δημιουργεί μια βεβαιότητα. Αυτό είναι άλλη υπόθεση την οποία δε θα ήθελα να επιλέξω για να αφήσουμε ελεύθερο τον βρετανικό λαό να διαλέξει.

Να πιστέψουμε λοιπόν ότι μπορούμε να ξαναπιάσουμε τη συνθήκη έτσι όπως είναι, να την προτείνουμε στους Γάλλους στους Ολλανδούς και αύριο στους Άγγλους ελπίζοντας ότι θα την ψηφίσουν δεν είναι ρεαλιστικό.

Θα ήταν ακόμη λιγότερο σοφό να θέλουμε επάνω σε ένα τέτοιο θέμα να απομονώσουμε τη Γαλλία ή το Ηνωμένο Βασίλειο ελπίζοντας ότι θα προσπεράσουμε την άρνησή τους με νομικές ερμηνείες. Αυτό θα σήμαινε ότι αναλαμβάνουμε τον κίνδυνο μιας πολύ μεγάλης κρίσης στην Ευρώπη. Αν θέλουμε μια νέα συνθήκη μας χρειάζεται οπωσδήποτε ένας νέος συμβιβασμός, ελπίζω ότι η Γερμανική Προεδρία και οι επόμενες θα μπορέσουν να συμβάλλουν.

Πέρα από τη θεσμική μεταρρύθμιση η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ξεκινήσει έναν στοχασμό βαθύτερο πάνω στον εαυτό της, πάνω στους περιορισμούς της ζωής με 27, πάνω στο αληθινό νόημα του εγχειρήματός της για τους λαούς. Διάφορα σημεία μας υποδεικνύουν ότι υπάρχει διάσταση μεταξύ ευρωπαϊκών λαών και ευρωπαϊκού οικοδομήματος έτσι όπως είναι σήμερα. Οπότε η Ένωση και η Επιτροπή δε θα πρέπει να είναι αποδιοπομπαίοι τράγοι.

Η Ευρώπη είναι επίσης συνισταμένη των διαφόρων εθνικών πολιτικών και πολύ συχνά αυτές προκαλούν τη δυσαρέσκεια των συμπατριωτών μας. Όσο για τις ευρωπαϊκές πολιτικές δε θα μπορούσαν να αναπτυχθούν χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των κρατών και έστω και αν ορισμένες αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία σπάνια επιβάλλονται στις Εθνικές Κυβερνήσεις.

Η Ένωση μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών που για μεγάλο διάστημα πολεμούσαν μεταξύ τους, είναι μια εξαιρετική ιστορική περιπέτεια η οποία θα έπρεπε να συνεχίζει να προκαλεί τον θαυμασμό

και την περηφάνια. Όμως πρέπει να διαπιστώσουμε ότι δεν συμβαίνει πια αυτό κι ένα μεγάλο τμήμα των ευρωπαϊκών πληθυσμών γενικότερα οι λιγότερο ευνοημένοι αντιλαμβάνονται σήμερα την Ευρωπαϊκή Ένωση ως δεσμά μάλλον παρά ως θώρακα ή ως μοχλό για την εξέλιξή τους.

Η ιστορική προοπτική φαίνεται ότι εξαφανίζεται πίσω από τις υλικές ανικανοποιήσεις. Το ευρωπαϊκό εγχείρημα χάνει τη δύναμή του. Δε θα δώσουμε νέα ώθηση και νόημα σε αυτό το εγχείρημα επικεντρώνοντας στις επόμενες Συνόδους Κορυφής πάνω σε θεσμικές συζητήσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ανάγκη να δουλέψει και πάλι πάνω στο πρόγραμμά της και πάνω σε πολλές από τις μεγάλες της πολιτικές.

Η πρώτη αφορά την οικονομική διακυβέρνηση της Ένωσης. Να διαπιστώσουμε υποχρεωτικά ότι πρόσφατα η Ευρώπη έχει μικρότερη ανάπτυξη από τις άλλες μεγάλες οικονομικές ζώνες. Μπορεί να μην τίθεται θέμα να προσεγγίσουμε τα ποσοστά ανάπτυξης των χωρών που βρίσκονται σε κατάσταση οικονομικής απογείωσης. Δεν έχουμε αντικειμενικούς λόγους για να μείνουμε πίσω από τα επιτεύγματα των Ηνωμένων Πολιτειών.

Είναι προφανές ότι η καθοδήγηση της οικονομικής πολιτικής της Ένωσης δεν είναι αρκετά ευέλικτη κι έτοιμη να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις ευφάνταστη και συντονισμένη. Αυτό ιδιαίτερα στις χώρες που έχουν το ίδιο νόμισμα το ευρώ, είναι μάταιο κατά τη γνώμη μου να ξεκινήσουμε και πάλι μια αμφισβήτηση γύρω από το θέμα της ανεξαρτησίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας γιατί οι Κυβερνήσεις δε θα ομολοήσουν για να την αμφισβητήσουν.

Αντίθετα είναι δυνατό και απαραίτητο να αναπτυχθεί αληθινός διάλογος ανάμεσα στη Νομισματική Αρχή και τις Κυβερνήσεις της Ένωσης, ώστε να αναπτυχθούν συνεκτικές οικονομικές και νομισματικές πολιτικές.

Είναι ευθύνη των Κυβερνήσεων να αναζητήσουν την καλύτερη ισοτιμία μεταξύ δολαρίου και ευρώ σε σχέση με την καλή λειτουργία του διεθνούς νομισματικού συστήματος και επίσης των εμπορικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όμως αυτή η ευθύνη δεν έχει αναληφθεί είτε από μικροψυχία, είτε από πνευματική τεμπελιά αν θέλετε, ενώ οι Αμερικανικές Αρχές και η FED δεν παραμένουν

παθητικές άπρακτες μπροστά στην εξέλιξη του νομίσματός τους. Είμαι πεπεισμένος ότι τα οικονομικά προβλήματα της Ευρώπης δεν έχουν μόνο μία δομική διάσταση και ότι θα ήταν καλύτερα να τις αντιμετωπίσει κανείς με μια πολιτική πιο δραστήρια και πιο καινοτόμο.

Το επιστημονικό δυναμικό της Ευρώπης είναι σημαντικό, είναι ο δεύτερος άξονας της ευρωπαϊκής πολιτικής που θα έπρεπε να αφορά την έρευνα. Η Ευρώπη που υπήρξε το λίκνο της σύγχρονης επιστήμης έχει αυτή την πιθανότητα, μα όμως εκτός από ορισμένες βόρειες χώρες οι πόροι που αφιερώνονται στην έρευνα στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι επαρκείς, είναι κατώτεροι από το 3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Αλλιώς θα έχουν την πρωτοκαθεδρία οι Ηνωμένες Πολιτείες η Ιαπωνία και αύριο η Κίνα και η Ινδία.

Τρίτος προσανατολισμός στοχεύει στην τροποποίηση της ισορροπίας των προτεραιοτήτων που πρέπει να δώσει κανείς στις διάφορες πολιτικές της Ένωσης. Μίλησα για αληθινή πολιτική περιφερειακής αλληλεγγύης, πράγμα που θα πρέπει να συνεπάγεται πρόοδο κι όχι αποτελμάτωση του προϋπολογισμού της Ένωσης.

Αντίθετα πρέπει να περιορίσουμε το βάρος της κοινής αγροτικής πολιτικής πάνω στα οικονομικά της Ένωσης κι αυτό προϋποθέτει ότι ολοένα και μεγαλύτερο μέρος των βοηθημάτων θα πρέπει να πηγαίνει στους πιο φτωχούς γεωργούς και σε εκείνους που σέβονται περισσότερο τις περιβαλλοντικές και ποιοτικές απαιτήσεις των προϊόντων.

Από την άλλη μεριά η οικολογία πρέπει να καταλαμβάνει όλο και μεγαλύτερη θέση στον τρόπο με τον οποίο η Ευρώπη σκέπτεται και δομεί τη σχέση της με τη δική της επικράτεια και τη σχέση της με το σύνολο του πλανήτη. Οι τελευταίες εργασίες οι ανησυχητικές περί της αλλαγής του κλίματος, εδώ μας θυμίζουν τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος κι εδώ πρέπει να γίνουν μεταρρυθμίσεις γύρω από μια μεγάλη ευρωπαϊκή πρωτοβουλία.

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν γιατί το θέμα των μεταρρυθμίσεων πρέπει να προσεγγίζεται από την Αριστερά, για παράδειγμα από το κόμμα των Ευρωπαίων Σοσιαλιστών ή από τη Διεθνή Σοσιαλιστική που προεδρεύει ο Γιώργος ο Παπανδρέου στην διεθνή του διάσταση.

Εφόσον την παγκοσμιοποίηση συχνά την επικαλούνται στις χώρες μας για να απαιτήσουν μεταρρυθμίσεις έχουμε το δικαίωμα να διατυπώσουμε τις δικές μας προτάσεις για μεταρρύθμιση σε σχέση με τη σημερινή ροή της παγκοσμιοποίησης. Έτσι λοιπόν πρέπει να προτείνουμε μια νέα διακυβέρνηση που να στηρίζεται πάνω σε μια νέα συνένωση διαφορετική από εκείνη τη συνένωση της Ουάσινγκτον.

Η συνένωση αυτή πρέπει να συγκεντρώνει περισσότερους παράγοντες, όχι μόνο τα μέλη του G8 ή του G20, αλλά επίσης τις φτωχές χώρες, τους διεθνείς οργανισμούς και τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς. Η συνένωση αυτή πρέπει να είναι περισσότερο φιλόδοξη ως προς τους στόχους της, με στόχους αναπτυξιακούς και όχι μόνο προς αναζήτηση των οικονομικών ισορροπιών αλλά και επίσης ως προς τα μέσα. Σημαντικοί πόροι πρέπει να αφιερωθούν στην ανάπτυξη από τις πλούσιες ή από τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Αυτή η νέα διακυβέρνηση συνεπάγεται νέα αναδιαμόρφωση της αρχιτεκτονικής των μεγάλων διεθνών θεσμών. Θα ήταν μη ρεαλιστικό να θελήσουμε να δημιουργήσουμε από το τίποτα νέους θεσμούς, όπως το απαιτούν οι αλτερμοντισταί. Αλλά είναι δυνατό και επιθυμητό να εξελιχθεί η σημερινή δομή. Αυτό θα μπορούσε να περάσει από τη μεταρρύθμιση της κάθε μεγάλης διεθνούς οικονομικής οργάνωσης, όπως είναι το ΕΦΜ, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο ΠΟΕ, μέσω της δημιουργίας ενός Παγκόσμιου Συμβουλίου της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Γι αυτό το Συμβούλιο θα μπορούσαμε να ξεκινήσουμε από ένα όργανο που ήδη υπάρχει στη δομή των Ηνωμένων Εθνών, το περιβόητο ΕΚΟΣΟΚ, το οποίο θα μπορούσε να γίνει ένα φόρουμ, θα έπρεπε να γίνει ένα φόρουμ για συζητήσεις παγκοσμίου ενδιαφέροντος, ενώ ταυτόχρονα θα παίζει προοδευτικά ένα ρόλο συντονισμού των μεγάλων εξειδικευμένων οργανισμών. Βλέπουμε έτσι ότι θα ήταν δυνατόν να δημιουργηθεί μια συνοχή για την Αριστερά ανάμεσα στη θεώρησή της για τον κόσμο, το ευρωπαϊκό της εγχείρημα και τις διάφορες εθνικές πολιτικές.

Για να τελειώσουμε ας επανέλθουμε στο θέμα των μεταρρυθμίσεων έτσι όπως τίθεται στα εθνικά μας πλαίσια. Βεβαίως η κάθε χώρα έχει την ιδιομορφία της, τα δυνατά της σημεία, τα εμπόδιά της, άρα και τα προβλήματα της ειδικής προσαρμογής. Κατά τον ίδιο τρόπο το κάθε ένα από τα κόμματά μας έχει την ευαισθησία του, την

παράδοσή του, την ιδέα του σχετικά με αυτό που πρέπει να γίνει στον εθνικό χώρο. Γι αυτό, αυτό που θα πω οπωσδήποτε χαρακτηρίζεται από την γαλλική μου εμπειρία.

Να επιστρέψουμε λοιπόν στη συζήτηση περί ιδεών που επιβάλλεται με τη Δεξιά πάνω στην έννοια της μεταρρύθμισης. Ξέρουμε ότι η θεώρηση της Δεξιάς μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: Η νέα κατάσταση του κόσμου δεν επιτρέπει πια στις ανεπτυγμένες χώρες να διατηρήσουν άθικτα όλα τα πλεονεκτήματα τα κεκτημένα, τα standard της ζωής και την άνεση του παρελθόντος.

Πρέπει να γίνουν διορθώσεις, πρέπει να γίνουν θυσίες σύμφωνα με τη Δεξιά, αυτές τις θυσίες πρέπει να τις κάνουν μόνον οι μισθωτοί μέσω της ευελιξίας, της δημιουργίας αστάθειας στις συμβάσεις εργασίας, στον περιορισμό των μισθών, την αμφισβήτηση των δημοσίων υπηρεσιών, την αύξηση των συνεισφορών και τον περιορισμό των κοινωνικών παροχών.

Αντίθετα οι κοινωνικές κατηγορίες οι πιο ευνοημένες, οι αρχηγοί επιχειρήσεων, τα υψηλά στελέχη, τα ελεύθερα επαγγέλματα, δεν μπορούν να κληθούν να κάνουν θυσίες, αφενός γιατί η Δεξιά τους θεωρεί εσφαλμένα ως τους μόνους δημιουργούς πλούτου, αφετέρου γιατί σύμφωνα με τη Δεξιά στα πλαίσια παγκοσμιοποιημένης αγοράς αυτοί οι οικονομικοί παράγοντες θα προβούν σε μετεγκατάσταση των επιχειρήσεών τους ή θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους αλλού αν έπρεπε να τιμωρηθούν ή να υποστούν ποινές στη χώρα τους.

Έτσι λοιπόν τείνουν να υιοθετήσουν αυτό που γράφω στο βιβλίο μου το οποίο παρουσίασα εδώ πέρσι -όπως βλέπετε αναζητώ κάθε ευκαιρία για να έρθω να σας δω- τείνουν λοιπόν να δημιουργήσουν μια νέα αριστοκρατία που καλεί για άλλες θυσίες αλλά δηλώνει ότι δεν μπορεί να κάνει θυσίες για τον εαυτό της στο όνομα του οικονομικού ορθολογισμού.

Στα νέα αυτά πλαίσια η Αριστερά πρέπει να διευκρινίσει τη δική της προσέγγιση σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις, γιατί η άρνηση των οπισθοδρομήσεων δε σημαίνει άγνοια της πραγματικότητας, άρνηση του βάρους των εξωτερικών πιέσεων, η απόρριψη των προσαρμογών.

Αυτό σημαίνει να προσφέρουμε τις δικές μας απαντήσεις και η μεταρρυθμιστική δράση της Αριστεράς κατά τη γνώμη μου μπορεί να ασκηθεί προς τρεις κατευθύνσεις: Πρώτον δεν πρέπει να

οπισθοχωρήσουμε μπροστά στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις. Υπάρχουν πραγματικότητες που επιβάλλονται στην Αριστερά όπως και στη Δεξιά, το τυπικό παράδειγμα στη Γαλλία είναι εκείνο των συνεπειών της δημοκρατικής γήρανσης με συνέπεια τη χρηματοδότηση των συστημάτων συνταξιοδότησης.

Στην Ελλάδα θα πείτε ότι το ίδιο συμβαίνει με τη μεταρρύθμιση του κράτους ή των δημοσίων υπηρεσιών. Η Αριστερά δεν πρέπει πάνω σε αυτά τα θέματα να δίνει την εντύπωση ότι αρνείται την πραγματικότητα κι ότι αρνείται τις μεταρρυθμίσεις. Απέναντι στο θέμα της γήρανσης του πληθυσμού η Κυβέρνησή μου μεταξύ του 1997 και του 2002 εργάστηκε προς δύο κατευθύνσεις.

Υιοθέτησε το εξατομικευμένο βοήθημα αυτονομίας, για να βοηθήσει το θέμα των ηλικιωμένων που είναι και εξαρτημένα άτομα, επιπλέον προετοίμασε μια μεταρρύθμιση χρηματοδότησης των συντάξεων για να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη ανισορροπία μεταξύ του αριθμού των ενεργών που πληρώνουν συνεισφορές και των μη ενεργών που παίρνουν τις συντάξεις.

Αλλά επειδή η μεταρρύθμιση ήταν έτοιμη ελάχιστα πριν από τις εκλογές του 2002 το Σοσιαλιστικό Κόμμα κι εγώ αποφασίσαμε να μεταθέσουμε την εφαρμογή της μετά τις εκλογές. Χάσαμε τις εκλογές, ξαφνικά λοιπόν η Δεξιά έκανε μια μεταρρύθμιση των συντάξεων, πιο σκληρή και πιο ατελή, αλλά μπόρεσε έτσι να δηλώσει υπερήφανα ότι έκανε μεταρρυθμίσεις και να μας προσάψει ότι εμείς δεν το είχαμε κάνει. Βγάζω το εξής συμπέρασμα, η Αριστερά δεν πρέπει να δίνει την εντύπωση ότι οπισθοδρομεί μπροστά στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις.

Δεύτερη κατεύθυνση δράσης για την Αριστερά να δείξει ότι ξέρει να αλλάζει και να προσαρμόζει την κοινωνία στον κόσμο που έρχεται. Η Αριστερά δεν είναι ούτε αρχαϊκή, ούτε συντηρητική. Θέλει να υπερασπιστεί τις κατακτήσεις της κοινωνικής δημοκρατίας, αλλά έχει τη δική της θεώρηση σχετικά με την απαραίτητη εξέλιξη των κοινωνιών μας και ξέρει ότι πρέπει να εκσυγχρονίσουμε τις οικονομίες μας και να αυξήσουμε την ανταγωνιστικότητά μας, να μεταρρυθμίσουμε την ανώτατη εκπαίδευση, να μη μπω στην ελληνική συζήτηση, να είναι σαφές αυτό, είναι εξίσου αναγκαίο αυτό στη Γαλλία.

Να καταστήσουμε περισσότερο έτοιμους να ανταποκριθούν στις προκλήσεις στους μεγάλους δημόσιους οργανισμούς μας, να πληρώνουμε καλύτερα τους ερευνητές για να μη φεύγουν στο εξωτερικό, να αυξήσουμε τη δημόσια έρευνα και να τονώσουμε την ιδιωτική έρευνα. Να εκσυγχρονίσουμε τις δομές της κατάρτισης για να διευκολύνουμε τον επαναπροσανατολισμό των εργατικών χεριών.

Τρίτος και τελευταίος στοχασμός, η Αριστερά πρέπει να φροντίζει οι μεταρρυθμίσεις να είναι συμβατές με κάποια κοινωνική αρμονία. Ευτυχώς οι χώρες μας συνεχίζουν να πλουτίζουν, η επιστημονική τεχνική και ιατρική πρόοδος ανοίγει δρόμο έστω κι αν η εμπιστοσύνη στην πρόοδο φαίνεται να χάνεται για πολλούς από τους συμπολίτες μας.

Παρά το υψηλό επίπεδο της σχετικής ανάπτυξης ένα κλίμα ανικανοποίησης, μια αίσθηση αδικίας και μεγάλος σκεπτικισμός απέναντι στην πολιτική φαίνεται να κατακλύζουν τις χώρες μας, τουλάχιστον τη δική μου. Από αυτή την άποψη η κριτική των Εθνικών Κυβερνήσεων, η απογοήτευση σε σχέση με την Ευρώπη και ο φόβος της παγκοσμιοποίησης προστίθενται.

Βεβαίως αυτή η κατάσταση έχει αντικειμενικά αίτια, οι συνθήκες ζωής οι οποίες είναι ακόμη δύσκολες πολλών από τους πολίτες μας, η έλλειψη σημείων αναφοράς ενός αβέβαιου κόσμου, η ανησυχία απέναντι στα μεταναστευτικά φαινόμενα, όμως είμαι πεπεισμένος ότι εδώ προστίθενται δύο φαινόμενα.

Αφενός το γεγονός ότι η πρόοδος δεν είναι πλέον τόσο βέβαιη όπως ήταν χτες, από την άλλη μεριά η συνείδηση μιας απόστασης μεταξύ εκείνων που επωφελούνται από την παγκοσμιοποίηση και την οικονομική ανάπτυξη που συνεχίζεται και όλων αυτών που έχουν την αίσθηση ότι είναι θύματα ή σε κάθε περίπτωση ότι δεν είναι δικαιούχοι, ότι δεν ωφελούνται.

Αν πρέπει να γίνουν λοιπόν προσπάθειες, πρέπει να γίνουν εκ μέρους όλων και να είναι στο μέτρο των πόρων του καθενός. Γι αυτό η Αριστερά πρέπει να αποδείξει ότι είναι ακόμα ικανή, χωρίς να θέσει σε κίνδυνο την οικονομία ή να θίξει την ανταγωνιστικότητά μας να κάνει μεταρρυθμίσεις πολιτικές οικονομικές ή κοινωνικές ή περιβαλλοντικές προς όφελος των πολλών.

Προσπαθήσαμε να κάνουμε αυτή τη σύνθεση στη Γαλλία με την Αριστερά στην εξουσία μεταξύ του 1997 και του 2002, ξαναφτιάξαμε τις οικονομικές ισορροπίες, ξαναβρήκαμε την ανάπτυξη, δημιουργήσαμε δύο εκατομμύρια θέσεις εργασίας, διορθώσαμε το εξωτερικό εμπόριο και βελτιώσαμε τους κοινωνικούς μας αριθμούς.

Ταυτόχρονα κάναμε μεγάλες μεταρρυθμίσεις όπως τις 35 ώρες, θέσεις απασχόλησης για τους νέους, καθολική κάλυψη για την ασθένεια, εξατομικευμένο βοήθημα, την ισότητα ανδρών και γυναικών, το Σύμφωνο Αστικής Ένωσης, την πενταετή προεδρική θητεία, αλλά η διαίρεση της Αριστεράς το 2002 δεν μας επέτρεψε να μετατρέψουμε αυτή τη θετική δράση σε νίκη στις εκλογές.

Σε μια νέα γενιά λοιπόν είναι η σειρά της να πείσουν τους Γάλλους το 2007 ότι η Αριστερά είναι στο ραντεβού των μεταρρυθμίσεων. Θέλω να εκφράσω την ίδια ευχή για νίκη της Ελληνικής Αριστεράς όταν θα έρθει η ώρα του ραντεβού με το λαό.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Ευχαριστούμε πολύ τον Λιονέλ Ζοσπέν για μια θαυμάσια ανάλυση που συμβάλλει αποφασιστικά θα έλεγα στον πολιτικό διάλογο στη χώρα μας για την κατεύθυνση και το περιεχόμενο των μεταρρυθμίσεων.

Ο Πρόεδρος Ζοσπέν έχει συμφωνήσει να δεχθεί δύο ερωτήσεις, η μία από τον Πρόεδρο του κέντρου Καθηγητή Γιώργο Κριμπά και η δεύτερη από τον Πολιτικό Αρθρογράφο στο Βήμα και Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του κέντρου Ριχάρδο Σωμερίτη. Θα ήθελα να ξεκινήσω με τον κύριο Κριμπά.

Κος ΚΡΙΜΠΑΣ:

Κύριε Πρόεδρε κι αν μου το επιτρέπετε κύριε Καθηγητά, θα ήθελα να σας ρωτήσω πάνω σε ένα θέμα που ήταν υπό τας γραμμάς στη διάρκεια της ομιλίας σας. Ο σοσιαλισμός είναι και αξίες. Τελικά είναι αξίες και οι αξίες που έχουμε μάθει είναι το τρίπτυχο ελευθερία-ισότητα-αδελφότητα. Και το μέλλον της Ευρώπης, η Ευρώπη του μέλλοντός μας σε αυτό προσβλέπει.

Όμως για μεν την ελευθερία είπατε αρκετά. Η ισότητα κρίθηκε και νομίζω κι εσείς το συμμερίζεστε ότι είναι το αναγκαίο συμπλήρωμα της ελευθερίας. Και τα δύο μαζί οδηγούν στην αδελφότητα, στην αλληλεγγύη μέσα στην κοινωνία και μεταξύ των λαών.

Τώρα τεκμηριώθηκε ήδη από τον Γιάννο Παπαντωνίου και από όλους μας θα το μπορούσαν ότι η ανισότητα καλπάζει. Δηλαδή πριν τριάντα χρόνια ο κατώτατος μισθός ήτανε το ένα δια πενήντα του ανώτατου. Ο ανώτατος ήταν πενήντα φορές περισσότερος. Τώρα είναι πεντακόσιες φορές περισσότερος. Κι αυτό δεν ισχύει μόνον στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, αλλά κι αλλού.

Αυτό ίσως σοκάρει, αλλά το θεωρώ κομμάτι της αισθητικής της πολιτικής και όχι της ηθικής της. Η ηθική είναι που με ενδιαφέρει περισσότερο. Παλαιότερα υπήρχε μία άποψη που έλεγε ότι γινόμαστε, ο κίνδυνος ήταν να γίνουμε μία κοινωνία των δύο τρίτων που το ρεύμα της καπιταλιστικής ανάπτυξης στηριγμένο βέβαια σε όλα τα επιτεύγματα της τριακονταετίας του ευρωπαϊκού θαύματος θα σήκωνε τα δύο τρίτα πολύ ψηλά, αλλά και τι να κάνουμε, το ένα τρίτο δε θα μπορούσε να ακολουθήσει ήτανε οι πτωχοί αδελφοί μας.

Λοιπόν υποβάλλω ότι με αυτά που ξέρουμε και με αυτά που είπατε ο κίνδυνος είναι όχι τα δύο τρίτα, να γίνει κοινωνία του ενός τρίτου. Η ανισότητα όχι μόνον διευρύνεται, αλλά αναδομείται και αυτή η συσσώρευση θεσμικών και λειτουργικών παραγόντων την φτιάχνουν μία μόνιμη κατάσταση όπως την είπατε «la societe du precarite», η κοινωνία της ανασφάλειας. Λοιπόν αυτό για μένα είναι κατά βάση ηθικό θέμα.

Νομίζω είσαστε ο πρώτος Ευρωπαίος Πολιτικός, τουλάχιστον ο πρώτος που ξέρω εγώ, που όχι απλώς έθιξε, αλλά διέκρινε με σαφήνεια την διαφορά ανάμεσα στην οικονομία της αγοράς και την κοινωνία της αγοράς, όπως μας είπατε ξανά πριν λίγο.

Το θέμα είναι ότι η οικονομία της αγοράς έχει μία δυναμική, όχι απλώς έναν δυναμισμό όπως λένε οι δικοί τους, έχει μία δυναμική και κατατρώγει την κοινωνία της μη αγοράς. Ενώ από την άλλη μεριά η κοινωνία της μη αγοράς δεν μπορεί ούτε να αντισταθεί καν πολλώ μάλλον να αντεπιτεθεί και να διαμορφώσει, θα έλεγα αντί να έχουμε αγοραιοποίηση της κοινωνίας να αποκτήσουμε κοινωνικοποίηση της οικονομίας.

Αυτό μου φαίνεται το δύσκολο παιχνίδι. Έχετε εσείς ο ίδιος υποστεί επιθέσεις για την προσωπική σας ηθική ακεραιότητα και σας συγχαίρω κι εγώ γι αυτό, τίθεται όμως νομίζω και σε αυτό θα ήθελα να πείτε την δική σας άποψη, θέμα ηθικής ακεραιότητας της κοινωνίας.

Θαρρώ ήταν ο Ανατόλ Φρανς που είπε ότι "η κοινωνία είναι η βούληση να ζούμε μαζί".

Λοιπόν αυτή η βούληση τώρα υφίσταται πλήγματα τόσο που οι κοινωνίες μας αποσυντίθενται και για μένα αυτός είναι ο μεγάλος κίνδυνος, το "εμείς" χάνεται και η πρόκληση η μεγάλη, αν θέλετε η ιδεολογική αλλά θα έλεγα περισσότερο ηθική του σοσιαλισμού σήμερα είναι να επανασυγκροτήσει την ηθική ακεραιότητα της κοινωνίας.

Σας ευχαριστώ.

Κος ΖΟΣΠΕΝ:

Νομίζω πραγματικά ότι δεν μπορεί να υπάρξει ανθρώπινη κοινωνία χωρίς αξίες. Έστω κι αν δε θέλησα να μιλήσω εδώ, να ηθικολογήσω αν θέλετε ή να φανώ δογματικός κι εσείς ο ίδιος σημειώσατε ότι οι αξίες αυτές ήταν παρούσες μέσα στην ομιλία μου.

Νομίζω ότι οι κοινότητες δομήθηκαν δημιουργήθηκαν γύρω από τα Εθνικά Κράτη. Σε αυτά τα εθνικά πλαίσια μπορούν να τεθούν τα προβλήματα της ισότητας, της αλληλεγγύης και επίσης της αδελφοσύνης.

Προφανώς το ιστορικό κίνημα που δημιούργησε τα έθνη επίσης υπήρξε και θύμα ακραίων καταστάσεων όπως είναι οι εθνικισμοί και στον 20^ο αιώνα είχαμε δύο παγκοσμίους πολέμους, δύο τραγωδίες, που υπήρξαν το υποπροϊόν των συγκρούσεων μεταξύ εθνών και εθνικισμών. Εξ ου και στην Ευρώπη η βούληση να υπερβούμε αυτούς τους εθνικισμούς, ώστε να δομήσουμε ένα σύνολο οικονομικό, αλλά επίσης και για να φτιάξουμε ένα πολιτικό σύνολο.

Ο άλλος τρόπος ανταπόκρισης σε αυτούς τους κινδύνους ήταν η δημιουργία διεθνών οργανισμών, με μια πρώτη αποτυχία με την Κοινωνία των Εθνών, μια νέα απόπειρα με τα Ηνωμένα Έθνη και με τις εξειδικευμένες οργανώσεις. Ήτανε θέμα σεβασμού των εθνών, αλλά θέμα ρύθμισης επίσης των εθνών στα πλαίσια των διεθνών οργανισμών.

Πιστεύω ότι σήμερα πρέπει να μείνουμε προσκολλημένοι σε ένα εθνικό πλαίσιο, απελευθερωμένο από σωβινισμούς και εθνικισμούς. Γιατί μου φαίνεται ότι σήμερα ορισμένες κατηγορίες κοινωνικές τείνουν να αποσπαστούν από το εθνικό πλαίσιο, από την ιδέα ότι υπάρχει μια κοινότητα ή μια προσπάθεια αλληλεγγύης που πρέπει να αναπτυχθεί, όπου μοιράζονται κοινές αξίες, όπου ο καθένας ανάλογα

με τα πλούτη του και τις ικανότητές του έχει λιγότερα καθήκοντα, και βλέπουμε θεαματικά παραδείγματα, προσωπικότητες που δε θέλουν να πληρώσουν φόρους για παράδειγμα.

Νομίζω ότι αν αφήσουμε να εξαφανιστεί αυτό το εθνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκε επίσης η Δημοκρατία, γιατί τι θα ήτανε Δημοκρατία σε παγκόσμιο επίπεδο; Θα ήτανε κοροϊδία. Δεν έχουμε φτάσει όμως ακόμη εκεί. Μου φαίνεται ότι πρέπει να κρατήσουμε αυτό το εθνικό πλαίσιο, όπου μπορούμε να ζήσουμε με τις αξίες μας, αρνούμενοι το θέμα του εθνικισμού της ξενοφοβίας και του σωβινισμού και έχουμε όλοι Έλληνες και Γάλλοι προβλήματα αφομοίωσης και αποδοχής διαφόρων μειονοτήτων ή μεταναστευτικών πληθυσμών.

Ενώ ταυτόχρονα πρέπει να οικοδομήσουμε πιο σταθερά εξ ου και το θέμα της ρύθμισης πλαίσια διεθνή που να επιτρέψουνε όχι μόνο το διάλογο να γίνεται στο εσωτερικό των κρατών μεταξύ των πολιτών, αλλά επίσης διάλογο μεταξύ των εθνών ή ενδεχομένως μεταξύ εμπορικών συγκροτημάτων.

Νομίζω ότι αυτή η διπλή προσπάθεια ρύθμισης της παγκόσμιας οικονομικής πραγματικότητας και διατήρησης της αλληλεγγύης των κοινών αξιών στο εσωτερικών των εθνικών μας πλαισίων, είναι η κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσουμε.

Αλλιώς αν υπάρξει χειραφέτηση απέναντι στην διεθνή κοινότητα και περιφρόνηση των διεθνών οργανισμών, τότε πάμε προς μια κοινωνία της ζούγκλας και σε μια κοινωνία της ζούγκλας οι δυνάμεις που αρέσκονται στη βία, στην επιθυμία της καταστροφής των άλλων αν θέλετε, είτε στηρίζονται πάνω σε μια ιδεολογία είτε πάνω σε κάποια εσφαλμένη θρησκεία αν θέλετε, θα βρουν μία ευκαιρία για να εκφραστούν και να μας απειλήσουνε.

Να λοιπόν δύο διαστάσεις, αν ξεκίνησα σωστά από την ανάπτυξη που κάνατε σχετικά με τον Ανατόλ Φρανς, να λοιπόν οι δυο διαστάσεις που θα ήθελα να προσθέσω στη δική μου διάλεξη.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Και τώρα το λόγο έχει ο Ριχάρδος Σωμερίτης.

Κος ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ:

Κύριε Πρόεδρε η ερώτησή μου θα είναι πιο σύντομη, είναι πολιτική κι έχει σχέση με την επικαιρότητα. Πλησιάζουν οι εκλογές στη Γαλλία και διαφαίνονται ήδη οι εκλογές στην Ελλάδα.

Εσείς αποφασίσατε να πάρετε ενεργό μέρος στις γαλλικές εκλογές, αυτό από την περασμένη εβδομάδα, και πρέπει να έχετε διαπιστώσει ότι ένα από τα επιχειρήματα με ή χωρίς εισαγωγικά της Δεξιάς είτε εμφανίζεται με τον αυταρχικό της τρόπο, είτε με έναν τρόπο πιο θα έλεγα πολιτικά φιλελεύθερο κι εννοώ παραδείγματος χάρη στη Γαλλία τον κύριο Μπαϊρού, είναι να ισχυρίζονται ότι "δεν υπάρχει πια Δεξιά και Αριστερά, υπάρχουν προβλήματα και λύσεις και αρκεί η καλή θέληση των μεν και των δε για να προχωρήσει το κράτος, να προχωρήσει η Δημοκρατία".

Επιπλέον γίνεται μία μεγάλη προσπάθεια όχι μονάχα στη Γαλλία και στην Ελλάδα ώστε η Δεξιά, γιατί πρέπει να τη χαρακτηρίσει κανείς με το όνομά της, να αποκτήσει προσβάσεις στην προοδευτική παράταξη. Είδαμε παραδείγματος χάρη τον κύριο Σαρκοζί να αναφέρεται στον Σορέ, στον Μπλουμ, είδαμε τον κύριο Μπαϊρού να αναφέρεται στον Ζακντελά, και εδώ είχαμε δει τον Πρωθυπουργό να επισκέπτεται τόπους μαρτυρίων της Αριστεράς από τη Δεξιά.

Θα ήθελα να σας ρωτήσω κύριε Πρόεδρε εσείς πως αντιδράτε σε αυτή την απόπειρα τα νερά να θολώσουν ώστε η απόπειρα παραμονής στην εξουσία της Δεξιάς και στη Γαλλία και στην Ελλάδα να καταστεί πιο εύκολη; Σας ευχαριστώ.

Κος ΖΟΣΠΕΝ:

Θα προσπαθήσω να είμαι λογικός σε σύντομο ερώτημα, μακρύ ερώτημα, σύντομη απάντηση. Με βολεύει αυτό.

Είπατε ότι αποφάσισα να συμμετάσχω στην εκστρατεία δραστήρια, σύμφωνοι, αλλά μικρό μέρος δραστήριας συμμετοχής στην εκστρατεία. Στην Ελλάδα λοιπόν πρέπει να είμαι πολύ ντροπαλός γύρω από αυτό το θέμα. Βεβαίως για να σχολιάσω την ελληνική πολιτική και τις μετακινήσεις από τον ένα ή τον άλλο χώρο, αλλά εξίσου όταν τίθεται θέμα να σχολιάσω μακριά από τη χώρα μου την πολιτική της Γαλλίας και τις εκλογές που θα γίνουν εκεί.

Όπως είδατε αναφέρθηκα ελάχιστα στο θέμα για να μην υπάρχει αμφιβολία σχετικά με τις προτιμήσεις μου, αλλά σαφώς δύσκολα μπορώ να υπεισέλθω. Ανησύχησα πολύ όταν μου είπατε προηγουμένως

ότι θα υπάρχουν δύο ερωτήματα, ένα ερώτημα από έναν Καθηγητή δεν ανησύχησα καθόλου, είπα είναι συνάδελφος, θα είναι ευγενής.

Αλλά μου είπε και ένα ερώτημα εκ μέρους ενός Δημοσιογράφου. Εκεί ανησύχησα πάρα πολύ, γιατί καθώς αποφεύγω τους Δημοσιογράφους στη Γαλλία είναι πολύ επικίνδυνο για μένα να τους ξανασυναντώ στην Ελλάδα. Φανταζόμουν λοιπόν ότι θα μου μιλούσαν για τις προεδρικές εκλογές κι όπως είδατε δε σας απογοήτευσα χωρίς να σας δώσω απάντηση.

Λήξη Διαλόγου
